

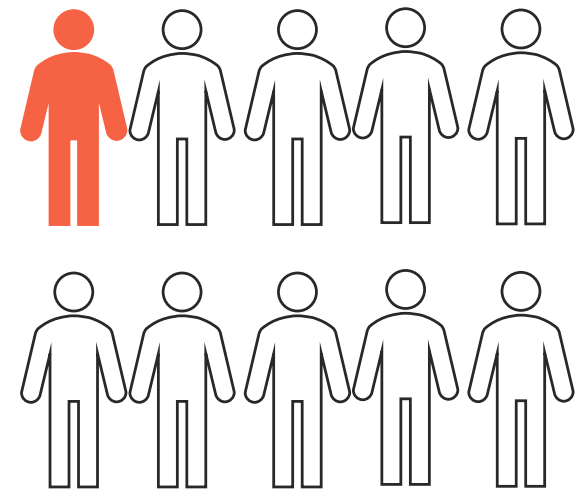
AZ ADATELEMZÉS ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI EZ ÉLELMISZERLÁNC- BIZTONSÁG TERÜLETÉN

DR. JÓZWIAK ÁKOS
ÁLLATORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM
DIGITÁLIS ÉLELMISZERLÁNC INTÉZET

BEVEZETÉS

AZ ÉLELMISZERBIZTONSÁG JELENLEGI STÁTUSZA

600 MILLIÓ MEGBETEGEDÉS

420.000 HALÁLESET

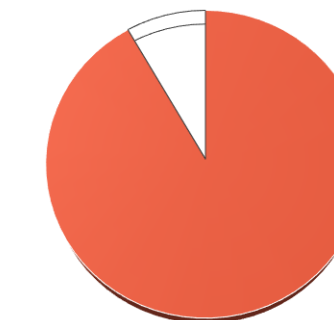
33 MILLIÓ DALY

A BETEGSÉGTEHER 40%-A
GYERMEK (<5 ÉV)

125.000 GYERMEK
HALÁLESET

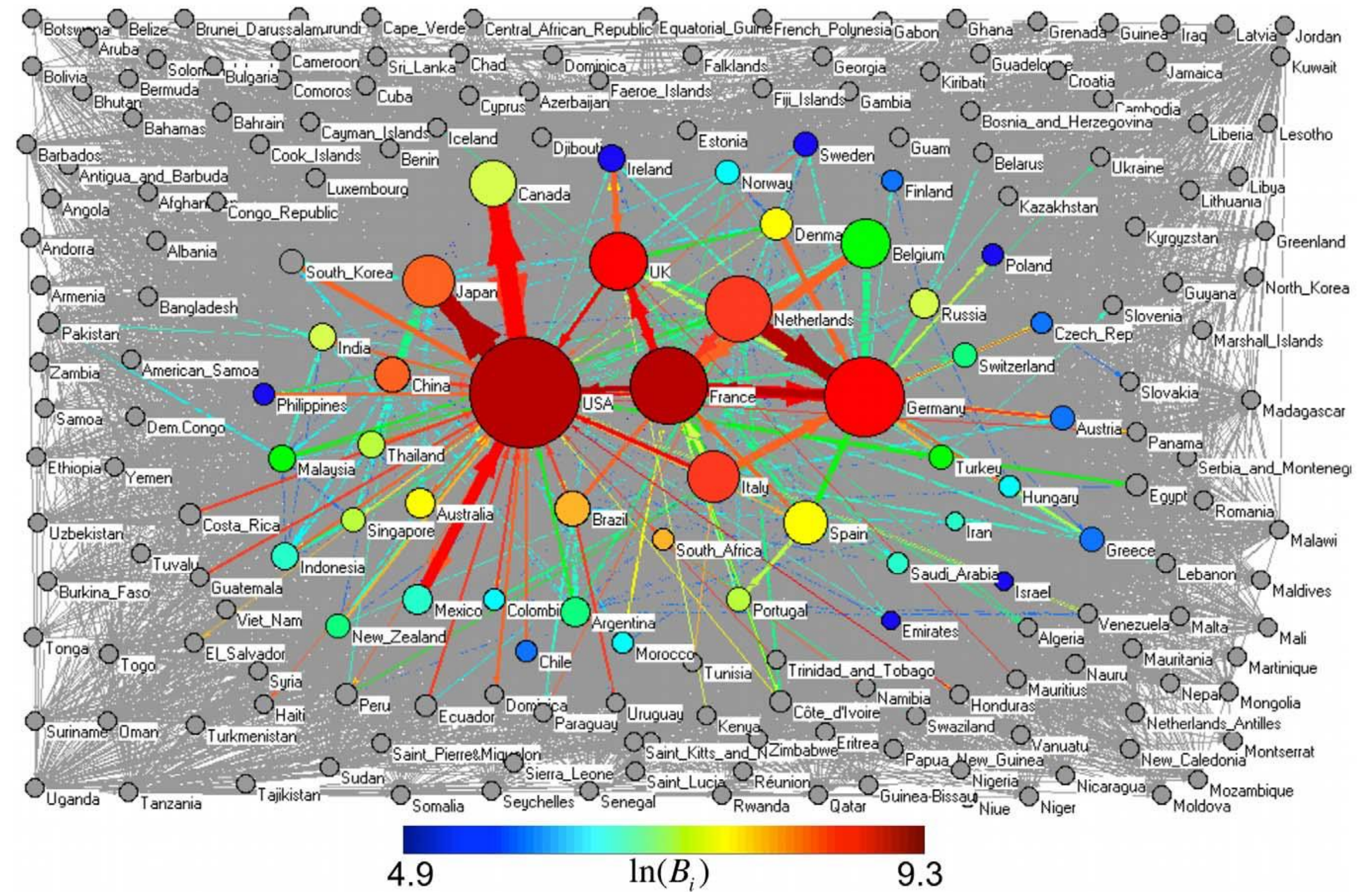
HASMENÉS

Az élelmiszerlánc
növekvő
mérete és
összetettsége

7 ORSZÁG KÉPEZI AZ AGRÁR-ÉLELMISZER KERESKEDELMI LÁNC MAGJÁT

Forrás: Ercsey-Ravasz M, Toroczka Z, Lakner Z, Baranyi J (2012) Complexity of the International Agro-Food Trade Network and Its Impact on Food Safety. PLoS ONE 7(5): e37810. doi:10.1371/journal.pone.0037810

KOMPLEXITÁS

ÖSSZETETT TÉNYEZŐ-RENDSZER

GLOBÁLIS KERESKEDELEM

**ÉLELMISZERLÁNC
STRUKTÚRÁJA**

KLÍMAVÁLTOZÁS

**EU ÉS HU GAZDASÁGI
STABILITÁS**

**TECHNOLÓGIAI FEJLŐDÉS ÉS
KFI**

**TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK
KIMERÜLÉSE**

**POLITIKAI ÉS SZOCIÁLIS
KÖRNYEZET**

**ÉLELMISZER-MINŐSÉG,
TÁPLÁLKOZÁS**

NÉPESEDÉS

Az élelmiszerlánc
növekvő
mérete és
összetettsége

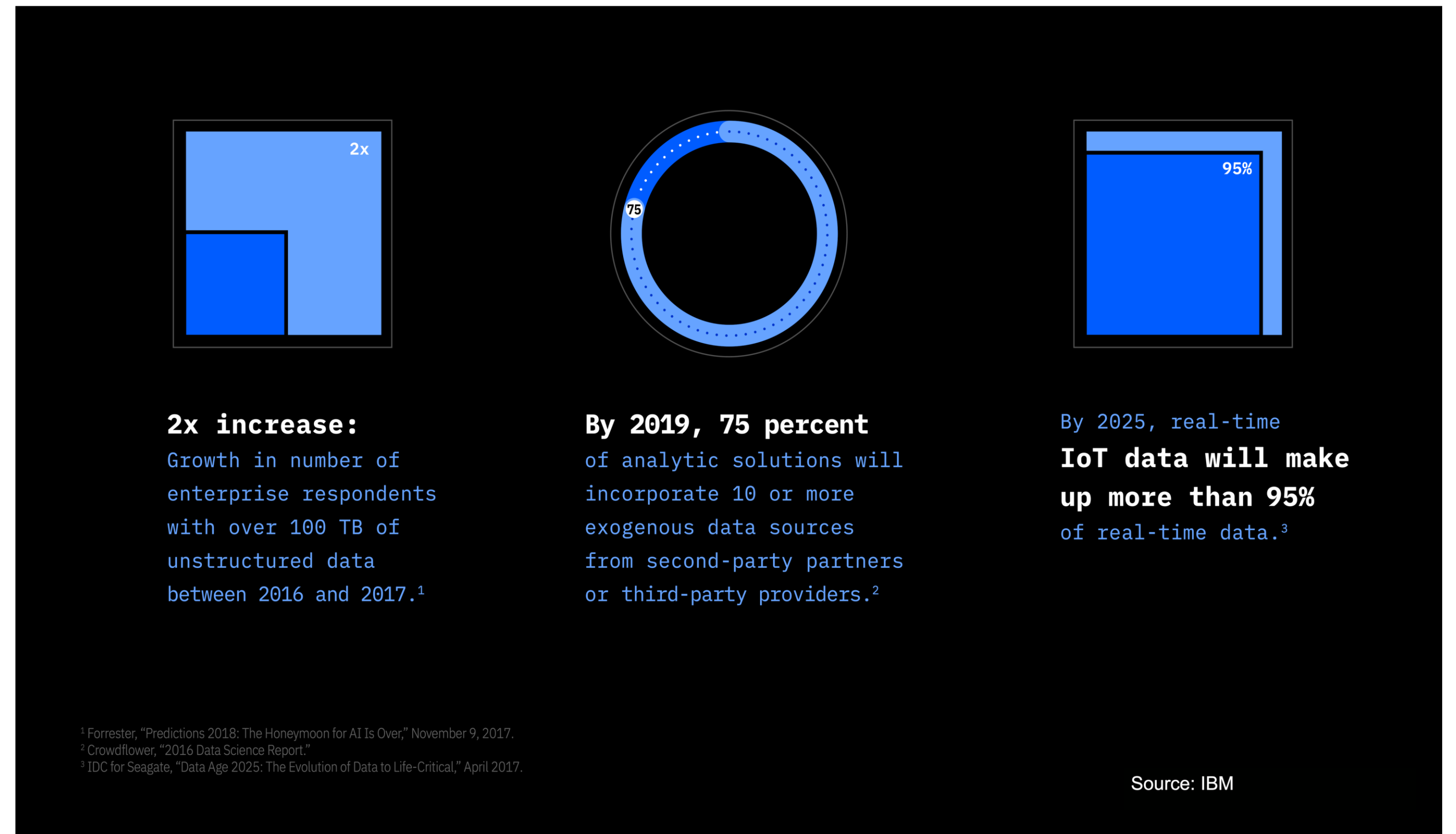
Elemzésre alkalmas
adatok
mennyiségének
növekedése

ADAT

INFORMÁCIÓS ROBBANÁS

- A civilizáció hajnalától 2003-ig az emberiség 5 exabyte adatot állított elő összesen
- IBM 2016-os becslés: 2.5 exabyte (2.5 milliárd gigabyte) adat naponta
- Ma: kb. 5 exabyte naponta
- Jelenleg a tényalapú társadalomból az adat alapú társadalom felé történő átmeneti korban élünk

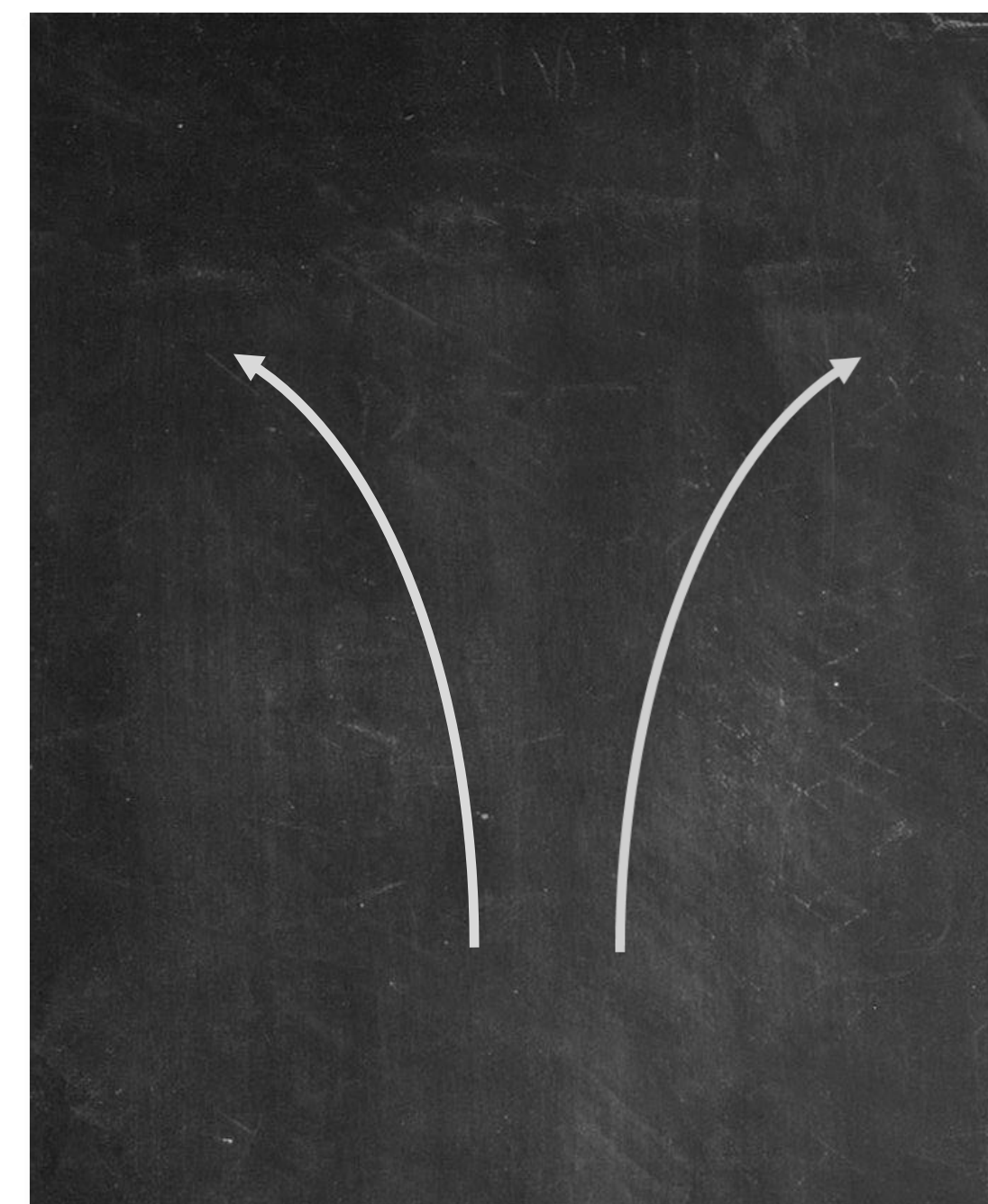

Az élelmiszerlánc
növekvő
mérete és
összetettsége

Elemzésre alkalmas
adatok
mennyiségének
növekedése

Jobb, tényalapú
döntések?

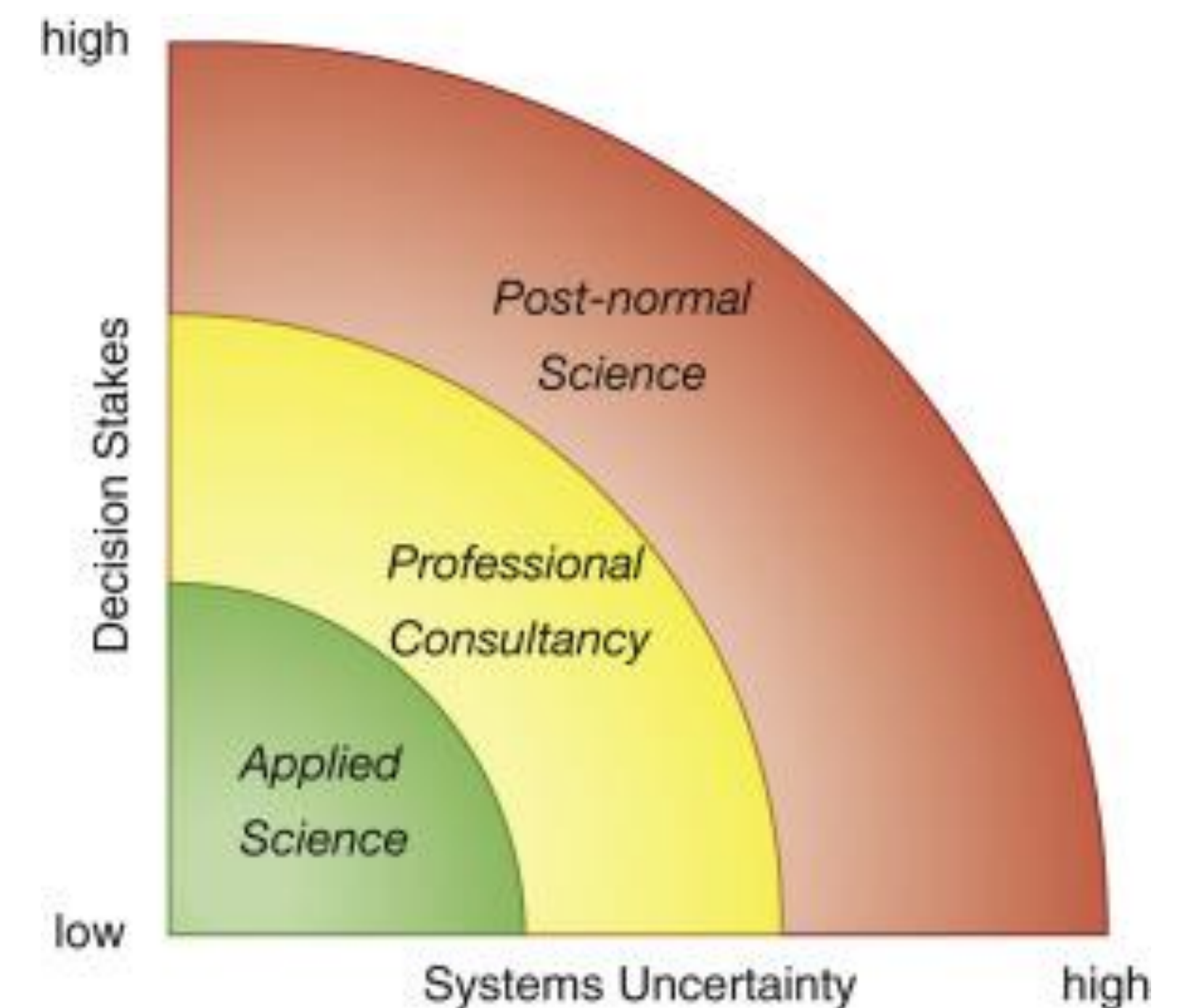

DÖNTÉSHOZATAL

POSZTNORMÁL TUDOMÁNY

- Szakpolitikával kapcsolatos tudományos problémák:
  - bizonytalan tények
  - etikai és érték-viták
  - sürgős döntésekre van szükség
  - melyeknek messzemenő következményei lehetnek
- A döntéshozóknak nehéz és határozott döntéseket kell hozniuk olyan adatok alapján, amelyeket magas szintű bizonytalanság jellemez

ADATTUDOMÁNY

ADATTUDOMÁNY

ADATTUDOMÁNY MINT MEGOLDÁS

- Adattudomány:
  - Képes olyan mintázatok azonosítására, melyeket kevesebb adatból nem lehet azonosítani
  - Ezek a mintázatok sokszor meglepőek vagy intuícióval ellentétesek
- „More is different”

ADATTUDOMÁNY

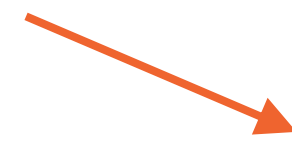
ADATTUDOMÁNY ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI

- Több adat → élelmiszerlánc folyamatok mélyebb megértése
  - emergens mintázatok azonosítása „big data” segítségével
  - termelés/kereskedelem optimalizálása
  - kockázatos vállalkozások és/vagy gazdasági kapcsolatok azonosítása
  - veszélyek terjedésének előrejelzése
  - újonnan felmerülő kockázatok azonosítása, előrejelzése
  - ...
- Az adatoknak csak kis részét használjuk döntéshozatalra!

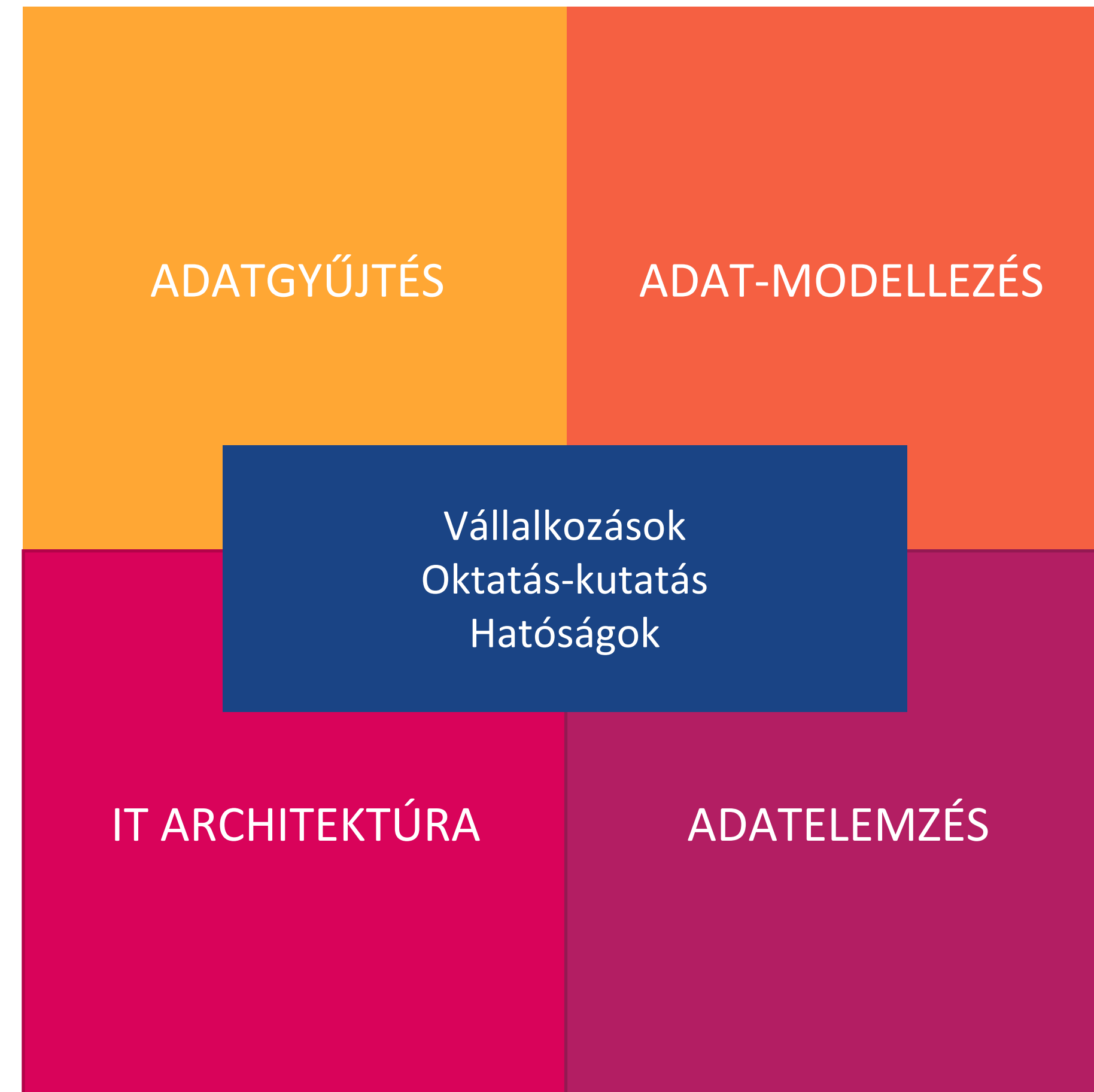
ADATTUDOMÁNY

MI KELL HOZZÁ?

Adatok

Szakemberek

AZ ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

ÉLELMISZERLÁNC-BIZTONSÁGI CÉLÚ ADATELEMZÉS

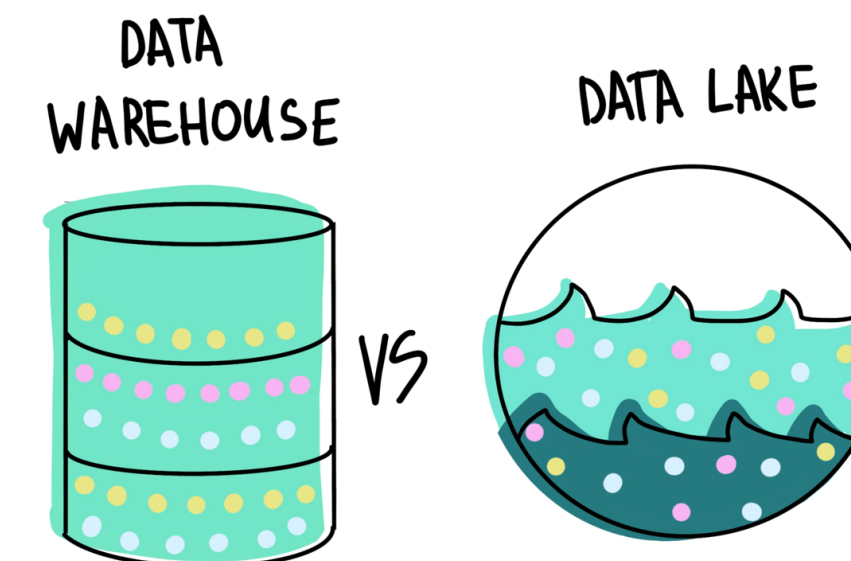
- Adatelemzési szolgáltatások nyújtása számítástudományi módszerek alkalmazásával
- Élelmiszerlánc folyamatok elemzése:
  - Termelési folyamatok felmérése az élelmiszerlánc mentén
  - Folyamatok probléma fókuszú elemzése, problémák azonosítása, megoldási javaslatok
  - Megelőző szemléletű tanácsadás az agrár-élelmiszerlánc szektor szereplői számára
- Epidemiológiai modellezés

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

ÁLLATORVOSI KÖZEGÉSZSÉGÜGYI ADATTÓ

- Data lake (adattó): különböző forrásból származó, strukturált és nem strukturált adatok tárolása és elemzésre való előkészítése
  - újszerű adattárolás
  - AI-támogatott adatkinyerés és elemzés
- Célok:
  - Állatorvosi Közegészségügyi Adattó kiépítése

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

KOCKÁZATBECSLÉS

- Veszély azonosítása
- Veszély jellemzése
(adott szennyezőre jellemző toxikológiai referenciapontok
pl. NOAEL, ADI, BMD ...)
- Kitétség (expozíció) becslése
(Szennyezettségi adatok + fogyasztási adatok)
→ Estimated Daily Intake
- Kockázat jellemzése
(Margin of Exposure, Hazard Index ...)

- Populáció adott kockázattal kapcsolatos érintettségének megállapítása
- Kockázatok rangsorolása
- Vizsgálatok tervezése
- Jogszabályok megalapozása
- Válsághelyzetek kezelése

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

FOOD HTA (FOOD HEALTH TECHNOLOGY ASSESSMENT) ÉS MCDA

- Az egészségügyi technológiaértékelés (health technology assessment) módszertanának adaptálása az élelmiszerbiztonsági kockázatkezelés területére
  - Gazdasági betegségteher számítás
  - Költség-hatékonysági, költség-hasznossági elemzés
  - Kockázat-haszon (risk-benefit) elemzés
  - Többkritériumos döntéselemzések (multi-criteria decision analysis, MCDA)

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

ÚJONNAN FELMERÜLŐ KOCKÁZATOK AZONOSÍTÁSA

EARLY WARNING

RÖVIDTÁVÚ

Gyorsriasztási rendszerek

Azonnali beavatkozás szükséges

EMERGING RISK IDENTIFICATION

KÖZÉPTÁV

Screening rendszerek

A felkészültséget növeli

FORESIGHT

HOSSZÚTÁV

Driver-elemzés és scenárió-elemzés

Stratégiát befolyásol

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

ÚJONNAN FELMERÜLŐ KOCKÁZATOK AZONOSÍTÁSA

ADATOK ÉS INFORMÁCIÓK GYŰJTÉSE ÉS ÖSSZEVETÉSE

- Különböző adat- és információforrások figyelése
  - Média és tudományos szakirodalom
  - Élelmiszerbiztonsági hatóságoktól származó adatok
  - Szabadalmi adatbázisok
- Szakértői ismeretek összegyűjtése

ELEMZÉS ÉS SZŰRÉS

- A jelzések és kockázatok jellemzése:
  - Újdonság, jelentőség, fogékonyság
- Priorizálás: előre meghatározott kritériumok alapján történő értékelés
  - Megalapozottság, időbeli közelség, mérték, súlyosság
- Kockázatkezelési helyzet

MEGOSZTÁS

- Kockázatkezelés / felkészültség:
  - Új eljárások, HACCP terv módosítása, stb.
- Különböző célközönségek felé történő kommunikáció:
  - Lakosság, ipar, hatóságok
- Kutatás

ESZKÖZÖK ÉS MÓDSZEREK

- Automatizált adatkinyerés, szövegbányászat, adatbányászat, hálózatelemzés, vizualizáció
- Multidiszciplináris csapat

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

ÚJONNAN FELMERÜLŐ KOCKÁZATOK AZONOSÍTÁSA

Rapid alert systems (mainly
RASFF, INFOSAN)

News (with global coverage)

Social media news
aggregating services

Sample and control data from
European food safety
authorities

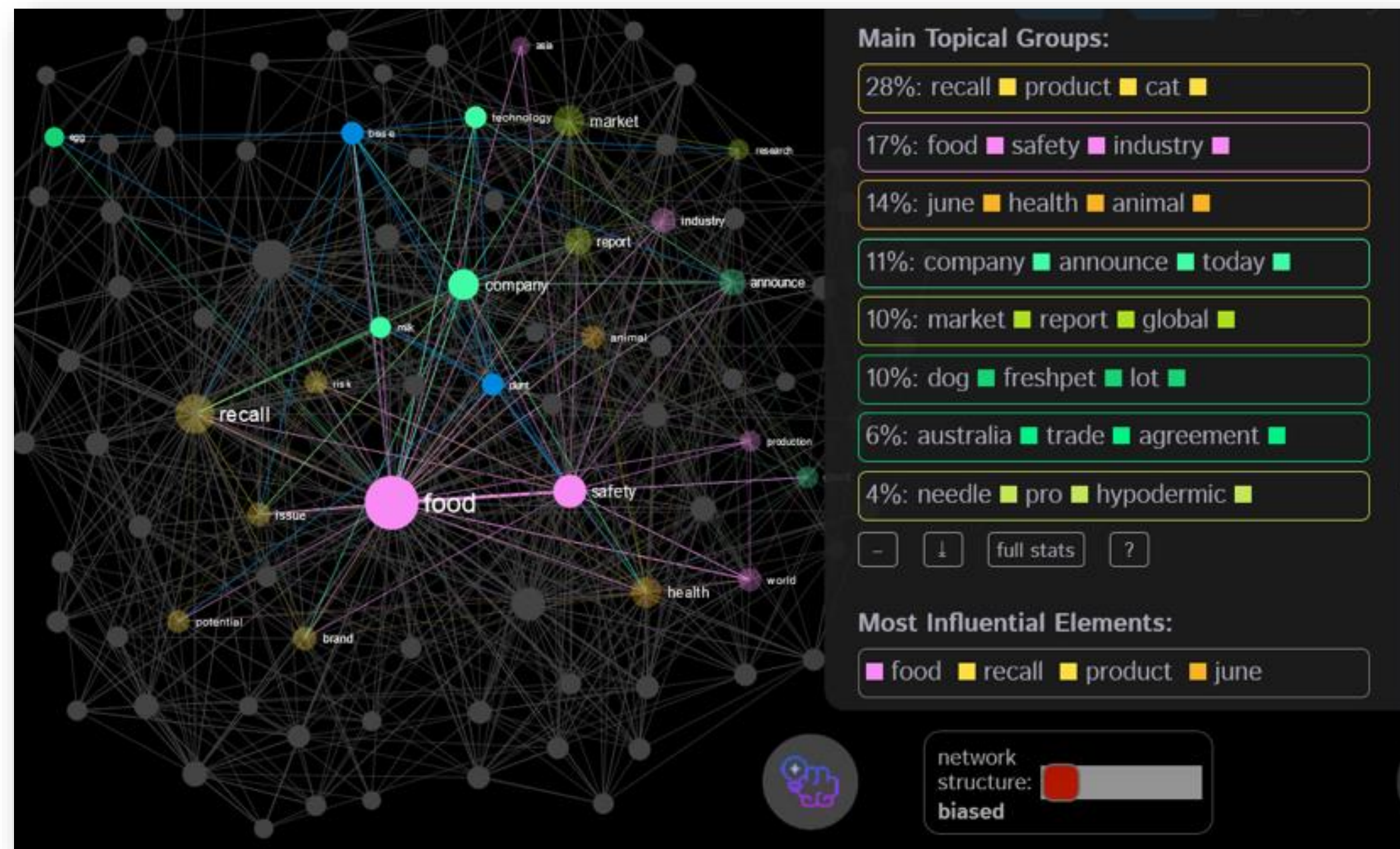
Patent databases (WIPO,
EPO, USPTO)

Scientific publication
databases (PubMed, Science
Direct, Web of Science, CAB
Abstract, FSTA Abstracts)

Collecting expert knowledge

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

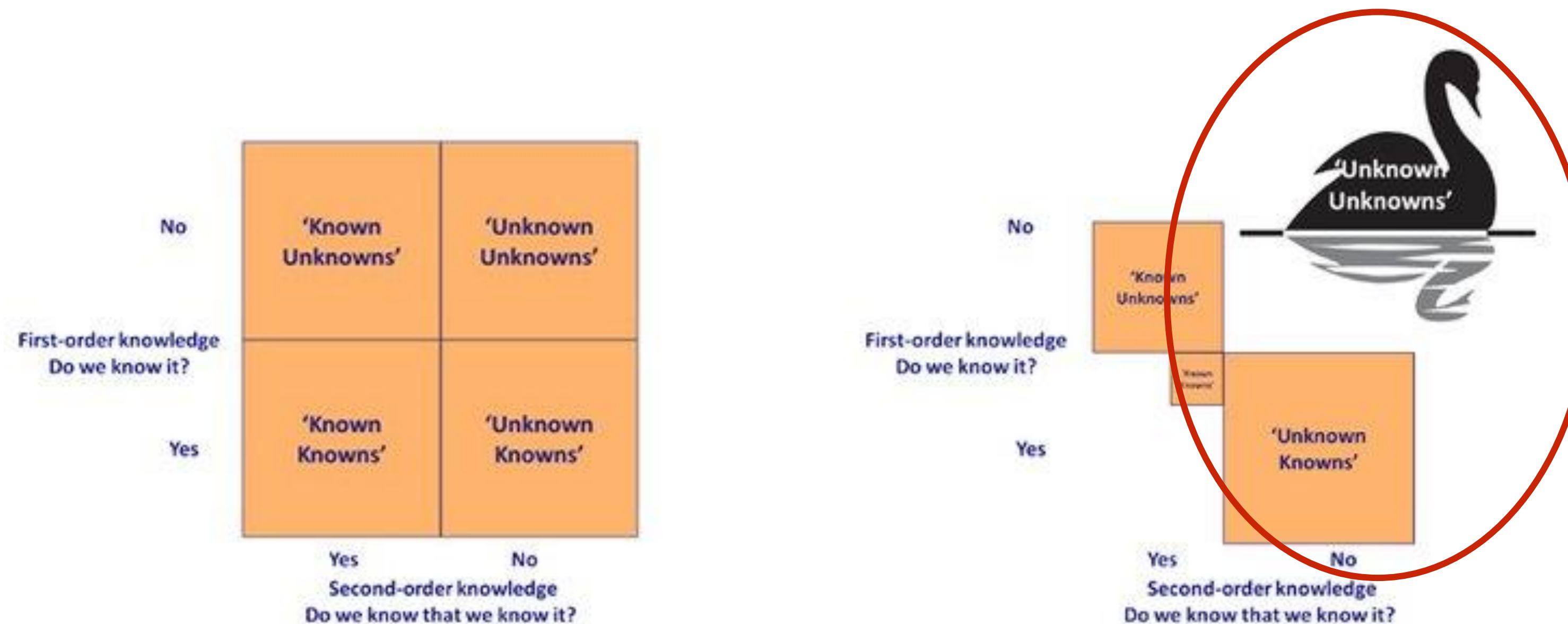
ÚJONNAN FELMERÜLŐ KOCKÁZATOK AZONOSÍTÁSA

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

HORIZON SCANNING

- Mi a következő nagy élelmiszerlánc esemény? Mi a következő “COVID”?
- Közép- és hosszútáv együttes elemzése

ÖSSZEFOGLALÁS

ÖSSZEFOGLALÁS

KÉSZEN ÁLLUNK-E A VÁLTOZÁSRA?

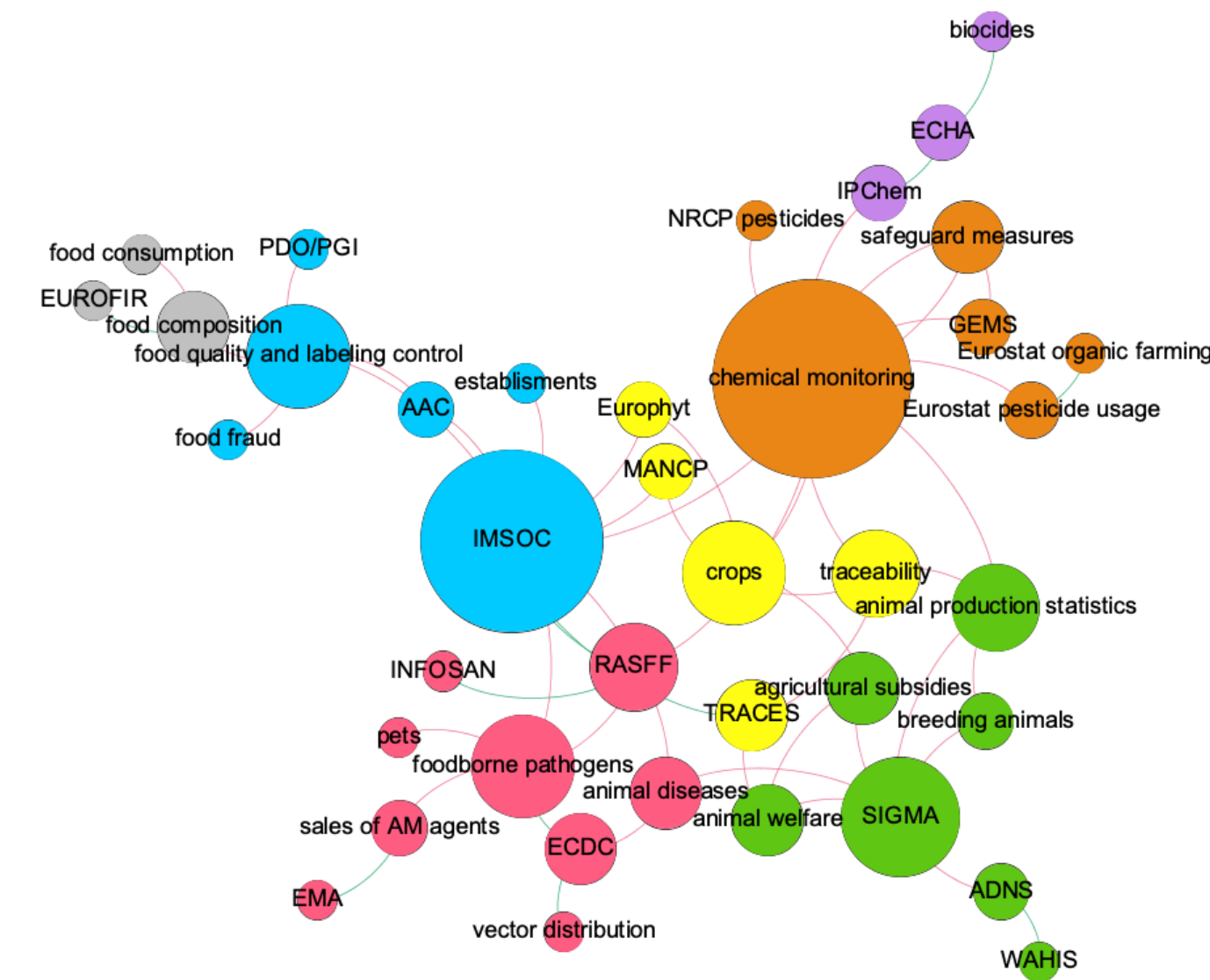
- Reziliencia (egyik) alapja az előrejelzés és prevenció
- Adatgenerálásba, -megosztásba és -elemzésbe kell fektetni
  - beleértve a modern laboratóriumi felmérő vizsgálatokat
- Körültekintő stratégiai tervezésre van szükség: hosszú-, közép- és rövidtávú trendek együttes figyelése
  - Az adat a core business
  - Az adat határozza meg a stratégiát
- Nem (csak) adattudósokra van szükségünk, hanem az adatok, eredmények interpretálására és validálására képes élelmiszerlánc-tudósokra!

ÁTE DÉOKFII ADATELEMZÉSI TEVÉKENYSÉGEI

EFSA ADVISORY GROUP ON DATA

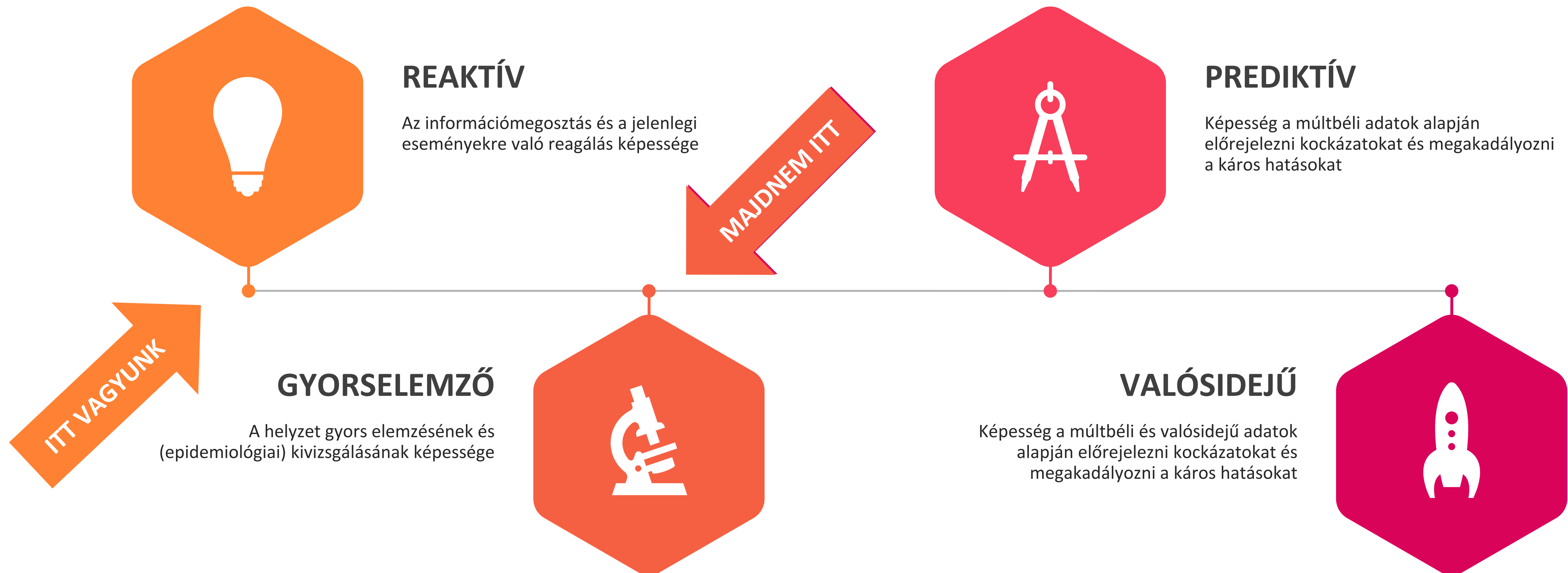

- Ajánlások megfogalmazása
  - <https://doi.org/10.2903/sp.efsa.2020.EN-1901>
- Stratégiai ajánlások, EFSA, EU Bizottság és Tagállamok részére
- Think Tank: projektgenerálás
- Tudásközpont, tudásmegosztás

ÖSSZEFOGLALÁS

KÉSZEN ÁLLUNK-E A VÁLTOZÁSRA?

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

KAPCSOLAT

Dr. Józwiak Ákos

Jozwiak.Akos@univet.hu

<https://dfi.univet.hu>

Jozwiak.Akos@univet.hu

 akosbernardjozwiak

